

GEBELİKTE ve

GEBELİK SONRASI DÖNEMDE FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZ

• Teori • Prensipler • Resimli Uygulama Örnekleri

Editörler

Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

Hipokrat
Yayıncılık

© 2020 Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

ISBN: 978-605-7874-59-7

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz.

Editörler

Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40

Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

ithaf

Dünyaca zorlu bir süreçten geçtiğimiz Corona günlerinde yazımı tamamlanan bu kitabı,

Ebediyete uğurladığımız tüm sevdiklerimize, desteklerini her zaman arkamızda hissettiğimiz başta sevgili anne ve babalarımız olmak üzere tüm geniş ailemize, hayat arkadaşlarımız değerli eşlerimize, yaşamımızı daha da anlamlı kılan evlatlarımıza (sevgili Haluk, Melis ve Poyraz'a), bizlere yol gösteren, akademik yaşantımız boyunca bizlerden desteklerini esirgemeyen sevgili hocalarımıza, bu kitapta yer alan yazarlara ve destek veren herkese, tüm meslektaşlarımıza, öğrencilerimize, tüm sağlık profesyonellerine ve sevgili anne adayları/annelere ithaf ediyoruz...

“Bilgi paylaşıldıkça çoğalan bir hazinedir.”

Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

Mayıs 2020, Ankara

Önsöz

Gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem, kadın yaşamında önemli başlangıçları temsil eden en özel süreçlerdendir. Gebeliğin oluşmasını takiben, kadında çok sayıda anatomik, biyomekanik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler, maternal adaptasyon ve fetal büyüme/gelişim için gerekli olmakla birlikte, beraberinde çok sayıda semptomu veya problemi ortaya çıkarabilmektedir. Bazı semptomlar ve problemler ise etkilerini doğum sonrası uzun yıllar boyunca devam ettirebilmektedir. Dolayısıyla, gebelikte açığa çıkan semptomlar bir kadının gebelik sürecinde yaşam kalitesinin tüm boyutlarını, doğumunu ve doğum sonrası etkileyebilmektedir.

Gebelik, sağlıklı yaşam stili alışkanlıklarının kazanılması ve sürdürülmesi için iyi bir fırsat dönemidir. Fiziksel aktivite düzeyinin önerilen düzeye çıkarılması ve/veya egzersiz alışkanlığının kazanılması en önemli sağlıklı yaşam stili alışkanlıklarından biridir. Fiziksel aktivite, bazal metabolizma seviyesinin üzerinde enerji harcamasına sebep olan ve iskelet kaslarının kasılması ile oluşan herhangi bir vücut hareketi iken, egzersiz; fiziksel uygunluğun bir ya da daha fazla bileşeninin iyileştirilmesini hedefleyen planlı, yapılandırılmış ve tekrarlı vücut hareketlerini içeren bir fiziksel aktivite alt grubudur. Yani her fiziksel aktivite egzersiz olarak adlandırılmaz.

Kadınlar gebelikte, hem kendi hem de bebeklerinin sağlıkları için, yaşam stillerini olumlu yönde değiştirmek için isteklidir. Ancak, gebelik döneminde meydana gelen değişiklikler (örn. yorgunluk, bulantı, çeşitli kas-iskelet sistemi problemleri gibi), gebelikte fiziksel aktivite ve egzersize dair yanlış inanışlar, egzersiz bariyerleri (örn. zaman, yer problemleri, yetersiz eş/aile desteği gibi), sağlık profesyonellerinin fiziksel aktivite ve egzersize dair yeterli bilgi sahibi olmamaları veya endişeleri nedeni ile anne adayını bu konuda yeterince cesaretlendirmemeleri gibi faktörler gebelerin sedanter davranışlarını artırmasına ve dolayısıyla fiziksel aktivite düzeylerini azaltmasına neden olmaktadır.

Gebelikte fiziksel aktivite ve egzersizin, maternal ve fetal sağlık, doğum, neonatal sağlık ve hatta gelecek nesillerin sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğuna dair kanıt düzeyi giderek artmaktadır. Bunun yanı sıra bireye özel planlanmış fiziksel aktivite önerileri ve egzersiz programları gebelikte ortaya çıkabilecek semptomları ve/veya problemleri önleyebilmekte veya kontrol edebilmektedir. Bu konuda literatür kısıtlı olmakla birlikte gebelikte, doğumda veya gebelik sonrasında spesifik semptom/problem veya durumlara yönelik fiziksel aktivite ve egzersiz uygulamalarına yönelik ilgi ve kanıt düzeyi de her geçen gün artmaktadır.

Gebelik ve gebelik sonrası dönem, kadının diğer yaşam periyotlarından farklı biyolojik, psikolojik ve sosyal özellikler içerdiğinden bu dönemlerde fiziksel aktivite/egzersiz danışmanlığı anatomi, biyomekani, fizyoloji, egzersiz fizyolojisi ve hareket bilimine ilave olarak temel obstetri ve jinekoloji bilgisi olan sağlık profesyonelleri tarafından verilmelidir. Gebelikte ve gebelik sonrası dönemde fiziksel aktivite/egzersiz programı planlamadan önce kadın fiziksel, psikolojik, sosyal ve egzersizle ilişkili faktörler (örn. egzersiz niyeti, egzersiz bariyerleri vb.) açısından kapsamlı olarak değerlendirilmeli ve takibinde bireye özel programlar oluşturulmalıdır. Bireye özel planlanmayan programlar, gebelikte egzersiz bariyerlerini aşarak egzersiz alışkanlığı kazandırmakta yetersiz kalacak ya da kadın egzersize başlasa bile başta muskuloskeletal yaralanmalar olmak üzere çeşitli problemler ortaya çıkararak belki de kadının yaşamının geri kalan kısmını sedanter geçirmesine neden olacaktır.

Gebelikte ve gebelik sonrası dönemde fiziksel aktivite ve egzersiz konusunda gebelere ve başta fizyoterapistler olmak üzere sağlık profesyonellerine yol göstermesi ve anne-bebek sağlığı ve dolayısıyla gelecek nesillerin sağlığına katkıda bulunabilmek amacı ile yazılan bu kitapta, konusunda uzman yazarların deneyimleri, literatür bulguları ve dünyaca bilinen ve kabul gören kuruluşların kılavuz önerileri ile birleştirilmiştir.

Kitabın birinci kısım birinci bölümünde, fiziksel aktivite ve egzersizin tanımlaması yapıldıktan sonra gebe olmayan popülasyonda fiziksel aktivite düzeyi ve egzersiz kapasitesinin değerlendirilmesine değinilmiştir. İkinci bölümde, gebelikte fiziksel aktivite ve egzersiz öncesi değerlendirme kapsamlı bir şekilde anlatıldıktan sonra, üçüncü bölümde gebelikte fiziksel aktivite ve egzersiz eğitimi anlatılmıştır. Kitabın ikinci kısmındaki bölümlerde sırasıyla egzersizin maternal ve fetal etkilerine değinilmiştir. Kitabın üçüncü kısmında gebelikte ve gebelik sonrası dönemde karşılaşılan problemlerde (diastazis rekti abdominis, servikal, torakal, lumbal ve pelvik problemler, üst ekstremité ve alt ekstremité problemleri, vasküler problemler, depresyon, anksiyete ve diğer psikosoyal problemler ve uyku problemleri) fiziksel aktivite ve egzersiz anlatılmıştır. Kitabın dördüncü kısmında, doğum sonrası acil, erken ve geç dönemlerde fiziksel aktivite ve egzersiz, bebek ile fiziksel aktivite ve egzersiz ve emziren annede fiziksel aktivite ve egzersiz konuları ele alınmıştır. Kitabın son kısmında ise gebelikte ve gebelik sonrası dönemde özel egzersiz yaklaşımları (solunum ve gevşeme egzersizleri, klinik pilates egzersizleri ve yoga) anlatılmıştır.

Bizlerin yetişmesinde emeği geçen tüm hocalarımıza, gebelikte ve gebelik sonrası dönemde fiziksel aktivite ve egzersiz çalışmalarının başlatılması ve geliştirilmesine katkıda bulunan tüm meslektaşlarımıza, bu kitabın yazılmasında desteklerini esirgemeyen, konusunda uzman tüm hocalarımız/çalışma arkadaşlarımıza ve kitap kapağında gebelikte ve gebelik sonrası dönemde egzersiz fotoğraflarını bizimle paylaşan sevgili Uzm. Fzt. Damlağül AYDIN ÖZCAN ve sevgili oğullarına teşekkürlerimizi sunuyor, kitabın tüm okurlara ışık tutmasını ve faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

İçindekiler

KISIM I FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZ

Bölüm 1

Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Tanımı, Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Egzersiz Kapasitesinin Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Melda SAĞLAM

Giriş	3
Fiziksel Aktivite ile İlgili Tanımlar.....	3
Fiziksel Aktivite Düzeyinin Değerlendirilmesi	4
Ölçekler.....	4
Giyilebilir Monitörler ile Fiziksel Aktivitenin Değerlendirilmesi.....	6
Akıllı Telefon Uygulamaları.....	7
Fiziksel Aktivite Değerlendirme Araçlarının Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler	8
Egzersiz Kapasitesinin Değerlendirilmesi.....	9
Sonuç.....	11

KISIM II GEBELİKTE FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZ

Bölüm 2

Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Eğitimi Öncesi Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÜRŞEN, Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

Giriş	17
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	17
Gebelerde Fiziksel Aktivite Düzeyinin Değerlendirilmesi.....	18
Subjektif Değerlendirme Yöntemleri.....	18
Objektif Değerlendirme Yöntemleri.....	23
Gebelerde Egzersiz Kapasitesinin Değerlendirilmesi	26
Kardiyopulmoner Uygunluğun Değerlendirilmesi	26
Gebelerde Kassel Uygunluğun Değerlendirilmesi	32

Gebelerde Esneklik Değerlendirmesi.....	35
Gebelerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Programı Öncesi Kas-İskelet Sistemi ve Nörolojik Sistem Değerlendirmeleri....	37
Gebelerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Programı Öncesi Dengenin Değerlendirilmesi.....	37
Gebelerde Fonksiyonel Denge Değerlendirmesi.....	38
Gebelerde Objektif Denge Değerlendirmesi.....	40
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Programı Öncesi Respiratuar Fonksiyonun Değerlendirilmesi	41
Gebelerde Uygulanan Solunum Fonksiyon Testleri.....	42
Gebelerde İspiratuar ve Ekspiratuar Kas Kuvvetinin Değerlendirilmesi.....	43
Sonuç.....	44

Bölüm 3

Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÜRŞEN, Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Giriş	51
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Etkileri.....	52
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Programlarına Dair Güncel Kanıt Düzeyi.....	54
Gebelikte Fiziksel Aktivite Danışmanlığı	54
Gebelikte Aktif Olmaya Nasıl Başlanmalıdır?.....	54
Gebelerde gün içerisinde geçirilen sedanter zaman nasıl azaltılabilir?	55
Gebelikte Egzersiz Eğitimi Danışmanlığı	55
Gebelikte Egzersiz Programının Kapsamı	58
Gebelikte Egzersiz Reçetesi.....	60
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Programları için Güvenlik Önlemleri	71
Gebelikte Eş/Partner ile Yapılan Egzersizler	72
Notlar/Öneriler	73
Sonuç.....	74
Gebelikte Egzersiz Örnekleri.....	74
Gebelikte Salonda ya da Evde Yapılabilecek Örnek Egzersizler	75
Ayakta Yapılabilecek Egzersizler	75
Egzersiz Topu ile Yapılabilecek Egzersizler.....	78
Örnek Mat Egzersizleri.....	81
Yan Yatış Pozisyonunda Yapılan Egzersizler.....	83

Bölüm 4

Yüksek Riskli Gebeliklerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Prof. Dr. Funda DEMİRTÜRK, Dr. Öğr. Üyesi Ayla GÜNAL

Giriş	91
Yüksek Riskli Gebelik.....	91
Yüksek Riskli Gebelik Görülme Sıklığı	92
Yüksek Riskli Gebelik Nedenleri	92
Yüksek Riskli Gebelikte Risk Faktörleri	92
Yüksek Riskli Gebeliklerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	95
Yüksek Riskli Gebeliklerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	96
Yüksek Riskli Gebeler için Fiziksel Aktivite/Egzersiz Seçimi ve Dikkat Edilmesi Gerekenler	100
Aktivite Kısıtlaması ve Yatak İstirahati.....	101
Yatak İstirahati Önerilen Durumlar.....	101
Yüksek Riskli Gebelerde Egzersiz ile İlgili Tutum, Engeller ve Motivasyon Kaynakları	102
Sonuç.....	102
Yüksek Riskli Gebeliklerde Egzersiz Örnekleri.....	103

KISIM III

GEBELİKTE FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZİN MATERNAL VE FETAL ETKİLERİ

Bölüm 5

Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Maternal Etkileri

Doç. Dr. Nuriye ÖZENGİN

Giriş	113
Maternal Değişiklikler.....	113
Endokrin Sistem Değişiklikleri ve Metabolik Değişiklikler.....	114
Reproduktif Sistem Değişiklikleri	115
Kardiyovasküler Sistem Değişiklikleri	115
Respiratuar Sistem Değişiklikleri	117
Memelerde Değişiklikler	117
Deride Değişiklikler	118
Gastrointestinal Sistem Değişiklikleri.....	118
Sinir Sistemi Değişiklikleri.....	118
Üriner Sistem Değişiklikleri	118
Muskuloskeletal Sistem Değişiklikleri.....	118
Ağırlık Artışı	119
Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Maternal Etkileri	120
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Endokrin ve Metabolik Etkileri.....	120
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Kardiyovasküler Etkileri.....	122
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Respiratuar Etkileri.....	123
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Gastrointestinal Etkileri	123
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Psikolojik Etkileri	123
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Muskuloskeletal Etkileri	123
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Vücut Ağırlığı Artışına Etkileri.....	124
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Tipleri.....	124
Aerobik Egzersizler	125
Kuvvetlendirme Egzersizleri	125
Klinik Pilates Egzersizleri.....	126
Yoga.....	126
Qi Egzersizleri.....	126
Relaksasyon Teknikleri	126
Gebelikte Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Şiddet, Süre ve Frekansı.....	127
Sonuç.....	127

Bölüm 6

Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Fetal Etkileri

Prof. Dr. İlkim Çıtak KARAKAYA, Uzm. Fzt. Semiha YENİŞEHİR

Giriş	131
Fetal Gelişim.....	131
Fetal Gelişim Evreleri.....	131
Fetal Dolaşım.....	132
Fetal Büyüme.....	136
Fetal Fizyoloji.....	137
Fetal Gelişimi Etkileyen Faktörler	137

Fetal İyilik Halinin Değerlendirilmesi	138
İndirekt Teknikler	138
Direkt Teknikler	138
İnvaziv Teknikler	140
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Şiddetinin Fetal Etkileri	140
Embriyogenesis Üzerine Etkileri	140
Fetal Kalp Hızı ve Kalp Hızı Değişkenliği Üzerine Etkileri	141
Fetal Solunum Hareketleri Üzerine Etkileri	143
Fetal Vücut Hareketleri Üzerine Etkileri	144
Fetal Sıcaklık Üzerine Etkileri	144
Fetal Metabolizma Üzerine Etkileri	144
Fetal Gelişim ve Büyüme Üzerine Etkileri	145
Umbilikal ve Uterin Kan Akımı Üzerine Etkileri	146
Uterin Kontraksiyonlara Etkileri	147
Maternal Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Tipine Göre Fetal Yanıtlar	148
Aerobik Egzersize Fetal Yanıtlar	148
İzometrik/Dirençli Egzersize Fetal Yanıtlar	148
Gevşeme Egzersizleri ve Yoga Fetal Yanıtlar	149
Pelvik Taban Kas Eğitimine Fetal Yanıtlar	150
Yüksek İrtifada Yapılan Egzersizlere Fetal Yanıtlar	150
Egzersiz Tipleri Kombinasyonlarına Fetal Yanıtlar	151
Sonuç	151

KISIM IV

GEBELİKTE VE GEBELİK SONRASI DÖNEMDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLERDE FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZ

Bölüm 7

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Diastazis Rekti Abdoministe Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Doç. Dr. Şeyda TOPRAK ÇELENAY

Giriş	157
Anterolateral Karın Duvarını Oluşturan Yapılar ve Fonksiyonları	157
Diastazis Rekti Abdominis	160
Diastazis Rekti Abdominis Değerlendirmesi	161
Diastazis Rekti Abdominis Risk Faktörleri ve Prevalansı	161
Diastazis Rekti Abdominis ile İlişkili Problemler	162
Diastazis Rekti Abdominis Tedavisi	162
Gebelikte ve Gebelik Sonrası Diastazis Rekti Abdoministe Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	163
Egzersiz Yaparken Dikkat Edilecek Genel Kurallar	164
Diastazis Rekti Abdominis Tedavisinde Önerilen Bazı Egzersizler	165
Sonuç	175

Bölüm 8

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Servikal, Torakal Problemlerde ve Üst Ekstremitte Problemlerinde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Esra ÜZELPASACI, Doç. Dr. Tüzün FIRAT

Giriş	177
-------------	-----

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Sık Karşılaşılan Servikal Problemler ve Egzersiz.....	177
Servikal Ağrı	177
Egzersiz Örnekleri.....	179
Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Sık Karşılaşılan Torakal Problemler ve Egzersiz	182
Torasik Outlet (Çıkış) Sendromu	182
Egzersiz Örnekleri.....	184
Torakal Ağrı.....	184
Egzersiz Örnekleri.....	184
Gebelik ve Gebelik Sonrası Dönemde Sık Karşılaşılan Üst Ekstremitte Problemleri ve Egzersiz.....	185
Brakiyal Pleksus Ağrısı	185
Karpal Tünel Sendromu	185
De-Quervain Tenosinoviti.....	189
Egzersiz Örnekleri.....	191
Sonuç.....	191

Bölüm 9

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Lumbal Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Doç. Dr. Özge ÇELİKER TOSUN

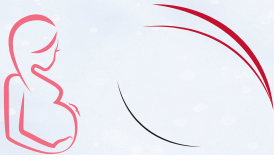
Giriş	193
Gebelikte Bel ve Pelvik Kuşak Ağrısı	193
Ağrının Etiyolojisi	194
Ağrının Prevalansı ve İlişkili Faktörler	196
Ağrı, İlişkili Diğer Semptomlar ve Tanı	197
Gebelikte Bel Ağrısının En Yaygın Nedenleri	198
Gebenin Değerlendirilmesi	199
Subjektif Değerlendirme.....	200
Objektif Değerlendirme.....	202
Gebelikte ve Postpartum Dönemde Görülen Bel Ağrısının Tedavisi	205
Farmakolojik Uygulamalar	205
Cerrahi Tedavi	205
Fizyoterapi Uygulamaları	205
Bel Ağrısı Olan Gebelerin ve Postpartum Dönemdeki Kadınların Yapabilecekleri Basit Egzersiz ve Uygulama Örnekleri... 215	215
Pelvik Simetri Egzersizi	215
Ağrılı Bir Bacak için Simetri Egzersizi.....	215
Stabilizasyon Egzersizi	216
Kuvvetlendirme ve Endurans Egzersizleri Örnekleri.....	217
Sonuç.....	220

Bölüm 10

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Pelvik Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Ayça AKLAR ÇÖREKÇİ, Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Giriş	225
Pelvik Anatomi ve Fizyoloji	225
Pelvik Anatomi	225
Pelvik Fizyoloji	227
Pelvik Taban Fonksiyonu ve Mesanenin Dolması	228
Pelvik Taban Fonksiyonu ve Mesanenin Boşalması.....	228

Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Görülen Pelvik Problemler.....	229
Perineal Yaralanmalar	229
Sinir Yaralanmaları.....	229
Kas Yaralanmaları	229
Üriner Sistem İşlev Bozuklukları.....	230
Pelvik Organ Prolapsusu.....	230
Fekal İnkontinans	231
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Pelvik Ağrı	231
Gebelikte ve Gebelik Sonrası Pelvik Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	235
Pelvik Taban Kas Eğitimi.....	235
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Konstipasyon ve Diğer Bazı Fekal Problemlerde Bağırsak Eğitimi.....	238
Spinal Stabilizasyon Egzersizleri	239
Gebeliğe Bağlı Pelvik Ağrı ve Egzersiz.....	239
Pelvik Hareket Eğitimi.....	240
Lumbo-pelvik Ritmin Öğretilmesi	241
Sonuç.....	242

Bölüm 11

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Alt Ekstremitte Problemlerinde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Gülbala NAKİP, Prof. Dr. Zafer ERDEN

Giriş	245
Gebelikte Alt Ekstremitte Etkileyen Değişiklikler	245
Ayak ve Ayak Bileği.....	246
Diz Eklemi	246
Kalça Eklemi	247
Gebelikte Karşılaşılan Alt Ekstremitte Problemlerinde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	247
Femur Başı Avasküler Nekrozu	247
Gebelikle İlişkili Geçici Osteoporoz	250
Kas Krampları	254
Huzursuz Bacak Sendromu.....	255
Osteoartrit.....	257
Patellofemoral Ağrı	258
Pes Planus	261
Tarsal Tünel Sendromu	262
Gebelikte Egzersiz Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Temel Prensipler	263
Sonuç.....	264

Bölüm 12

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Vasküler Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Alper TUĞRAL, Prof. Dr. Yeşim BAKAR

Giriş	267
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Meydana Gelen Kardiyovasküler Değişiklikler	267
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Alt Ekstremitte Hemodinamikleri ve Vasküler Değişiklikler.....	269
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Kronik Venöz Yetmezlik	270
Gebelikte Kas Krampları	272
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Ödem ve Kompresyon	273
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Kompresyonun Etkileri	274

Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Vasküler Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	275
Sonuç.....	277
Gebelikte Vasküler Problemler için Kompresyon Giysisi ile Yapılabilecek Egzersiz Örnekleri	277

Bölüm 13

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Depresyon, Anksiyete ve Psikososyal Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Prof. Dr. Gamze EKİCİ

Giriş	283
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Ruhsal Durum	283
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Uyku Problemleri, İnaktivite ve Depresyon Bulguları	284
Doğum Sonrası Depresyon için Risk Faktörleri	285
Doğum Sonrası Depresyon Tipleri ve Bulguları.....	285
Doğum Sonrası Depresyona Eşlik Eden Psikososyal Sorunlar.....	286
Doğum Sonrası Depresyona Yönelik Değerlendirme ve Tedavi Yaklaşımları	287
Fiziksel Aktivitenin Gebelik ve Doğum Sonrası Depresyon ve Anksiyete gibi Psikososyal Sorunlar Üzerine Etkileri	287
Gebelik, Fiziksel Aktivite ve Yaşam Kalitesi	288
Sonuç.....	288

Bölüm 14

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Uyku Problemlerinde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Prof. Dr. Gamze EKİCİ

Giriş	291
Uyku ve Gebelik	291
Gebelikte Trimesterler ve Uyku	292
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Uyku Kalitesini Etkileyen Faktörler.....	292
Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Uyku Problemi ve Kronik Hastalıklar.....	293
Gebelikte Uyku ve Fetüs	293
Uyku ve Doğum Şekli.....	293
Uyku ve Preterm Doğum.....	294
Uyku Profilinin İncelenmesi	294
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Uyku Sorunlarında Tedavi Yaklaşımları	294
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Uyku Sorunlarına Yönelik Farmakolojik Yaklaşımlar	294
Uyku Hijyeni.....	294
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Uyku ve Fiziksel Aktivite.....	295
Gebelikte ve Gebelik Sonrasında Gevşeme Eğitimi ve Uyku.....	297
Sonuç.....	298

KISIM V GEBELİK SONRASI DÖNEMDE FİZİKSEL AKTİVİTE VE EGZERSİZDE ÖZEL KONULAR

Bölüm 15

Doğum Sonrası Acil, Erken ve Geç Dönemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Emine BARAN, Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK

Giriş	303
-------------	-----

Doğum Sonrası Acil, Erken ve Geç Dönemlerde Karşılaşılabilecek Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	303
Anesteziye Bağlı Komplikasyonlarda Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	304
Kas-İskelet Sistemi Problemlerinde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	304
Genitoüriner, Anal Disfonksiyonlar ve Barsak Disfonksiyonunda Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	314
Periferik Vasküler Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	317
Postnatal Psikolojik Problemlerde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	320
Sonuç.....	321

Bölüm 16

Bebek ile Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Uzm. Fzt. Gamze Nalan ÇINAR, Doç. Dr. Serap ÖZGÜL

Giriş	325
Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	326
Doğum Sonrası Dönemde Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	326
Bebek ile Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	326
Bebek ile Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Faydaları	327
Bebek ile Egzersiz Prensipleri	327
Bebek ile Fiziksel Aktivite ve Egzersizde Zamanlama	336
Bebeğin Yaşına Göre Egzersiz Sırasında Bebeğin Konumu.....	337
Bebek ile Fiziksel Aktivite ve Egzersizde Dikkat Edilecek Noktalar ve Öneriler	338
Bebek ile Egzersiz Örnekleri.....	339
Sonuç.....	346

Bölüm 17

Emziren Annede Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Dr. Öğr. Üyesi Aycan ÇAKMAK REYHAN

Giriş	349
Fiziksel Aktivitenin Önemi.....	349
Anne Sütünün Önemi ve Anne Sütünü Etkileyen Faktörler	350
Fiziksel Aktivitenin Anne Sütüne ve Emzirmeye Etkisi	350
Fiziksel Aktivite Sonrası Bebek Memeyi Reddeder mi?	350
Emziren Anneler İçin Fiziksel Aktivite Rehberi.....	351
Fiziksel Aktivite nedir?.....	351
Doğum Sonrası Dönemde Yapılan Fiziksel Aktivitenin Önemi.....	351
Doğum Sonrası Dönemde Fiziksel Aktivite Önerileri.....	353
Emzirme Postürü ve Emzirme Döneminde Egzersizler.....	353
Emzirme Pozisyonu ve Postür Egzersizleri	353
Postür Egzersizleri	353
Öneriler	355
Yürüme	355
Yoga	355
Pilates.....	355
Örnek Bir Program	356
Sonuç.....	356

KISIM VI

GEBELİKTE VE GEBELİK SONRASI DÖNEMDE ÖZEL EGZERSİZ YAKLAŞIMLARI

Bölüm 18

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Solunum ve Gevşeme Egzersizleri

Dr. Öğr. Üyesi Hanife DOĞAN

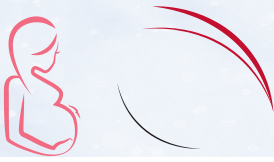
Giriş	361
Gebelikte ve Doğumda Solunum ve Gevşeme Egzersizleri.....	361
Gebelikte Solunum Egzersizleri	361
Doğumda Solunum Egzersizleri.....	362
Gebelikte Gevşeme Egzersizleri.....	364
Gebelikte ve Doğumda Gevşeme Pozisyonları.....	365
Kadın Sağlığında Fizyoterapistlerin Yaygın Kullandığı Gevşeme Teknikleri	368
Seans Biterken;	377
Gevşeme Eğitimlerinde Kullanılan Objektif ve Subjektif Değerlendirmeler	377
Değerlendirmede Kullanılabilecek Subjektif Ölçekler;.....	377
Postpartum Dönemde Solunum ve Gevşeme Egzersizleri	378
Postpartum Dönemde Solunum Egzersizleri	378
Postpartum Dönemde Gevşeme Egzersizleri.....	379
Solunum ve Gevşeme Egzersizleri İçeren Diğer Alternatif Yaklaşımlar	380
Biyofeedback	380
Bilişsel Davranışçı Terapiler	380
Meditasyon ve Yoga	380
Hipnoz.....	380
Sofroloji	380
Sonuç.....	380
Teşekkür	381

Bölüm 19

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Klinik Pilates Egzersizleri

Uzm. Fzt. Emine BARAN, Prof. Dr. Edibe ÜNAL

Giriş	383
Gebelikte Anatomik ve Fizyolojik Değişikliklere Genel Bakış.....	383
Bir Egzersiz Modeli Olarak Klinik Pilates Egzersizleri.....	385
Pilates Egzersizlerinin Temel Prensipleri	385
Pilates Egzersizlerinde Gövde Stabilizasyonunun Etkileri	387
Gebelik ve Gebelik Sonrası Dönemde Kanıta Dayalı Klinik Pilates Egzersizleri	388
Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Klinik Pilates Egzersizleri Örnekleri	391
Isınma Periyodu Egzersizleri Örnekleri	392
Mat Egzersiz Örnekleri.....	394
Top ile Egzersiz Örnekleri	400
Elastik Bant ile Egzersiz Örnekleri	404
Soğuma Periyodu Egzersizleri Örnekleri.....	407
Sonuç.....	410

Bölüm 20

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Yoga

Doç. Dr. Naciye VARDAR YAĞLI

Giriş	413
Yoga	413
Gebelik ve Yoga	414
Yoganın Potansiyel Yararları	415
Gebelik döneminde;	416
Gebelik sonrası dönemde ise;	416
Gebelik Yogasında Dikkat Edilecek Noktalar	416
Yogada Gebelik Haftasına Özel Düzenlenmeler	417
Kısa Vadeli Etkiler	417
Uzun Vadeli Etkiler	417
Gebelikle İlgili Problemler	417
Erken Gebelik Haftalarında Yoga (ilk 16 hafta)	417
Orta Gebelik Haftalarında Yoga (16-34 haftalar arası)	417
Geç Gebelik Haftasında Yoga (34 hafta ve sonrası)	418
Yoganın Etkileri	418
Klinik Uygulama	418
Gebelikte Anksiyete, Depresyon, Stres ve Yoga	419
Gebelikte Ağrı ve Yoga	419
Gebelerde Vital Fonksiyonlar ve Komplikasyonların Önlenmesi için Yoga	419
Doğum Ağrısı ve Yoga	420
Gebelikte Uyku ve Yoga	420
Postnatal Dönem ve Yoga	420
Yüksek Riskli Gebelerde Yoga	420
Gebelik Yogası Riskleri	421
Sonuç	421
Gebelikte Kullanılabilecek Bazı Asana Örnekleri	421

Bölüm 21

Gebelikte ve Gebelik Sonrası Dönemde Su İçi Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Doç. Dr. Hülya YÜCEL

Giriş	435
Suda Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Yapmanın Avantajları	435
Gebelikte Su İçerisinde Bulunmanın Bir Tehlikesi Var mıdır?	436
Gebelikte Su İçi Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	437
Gebelik Sonrası Su İçi Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	437
Su İçi Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Öncesi Değerlendirmeler	439
Uygulamalar	439
Örnek Uygulamalar	442
Yüksek Riskli Gebelerde Su İçi Fiziksel Aktivite ve Egzersiz	444
Suda Doğum	445
Sonuç	445

Katkıda Bulunanlar

Alper TUĞRAL, Uzm. Fzt.

İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir

Aycan ÇAKMAK REYHAN, Dr. Öğr. Üyesi

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul

Ayça AKLAR ÇÖREKÇİ, Uzm. Fzt.

Yeditepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul

Ayla GÜNAL, Dr. Öğr. Üyesi

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Tokat

Ceren GÜRŞEN, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Edibe ÜNAL, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Romatolojik Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Emine BARAN, Uzm. Fzt.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Esra ÜZELPASACI, Uzm. Fzt.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Funda DEMİRTÜRK, Prof. Dr.

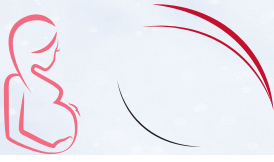
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Tokat

Gamze EKİCİ, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Gamze Nalan ÇİNAR, Uzm. Fzt.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Gülbala NAKİP, Uzm. Fzt.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Hanife DOĞAN, Dr. Öğr. Üyesi

Yozgat Bozok Üniversitesi, Sarıkaya Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Yozgat

Hülya YÜCEL, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

İlkim ÇITAK KARAKAYA, Prof. Dr.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muğla

Melda SAĞLAM, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kardiyopulmoner Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Naciye VARDAR YAĞLI, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kardiyopulmoner Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Nuriye ÖZENGIN, Doç. Dr.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Bolu

Özge ÇELİKER TOSUN, Doç. Dr.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu, İzmir

Semiha YENİŞEHİR, Uzm. Fzt.

Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muş

Serap ÖZGÜL, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Şeyda TOPRAK ÇELENAY, Doç. Dr.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara

Türkan AKBAYRAK, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kadın&Erkek Sağlığında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara

Tüzün FIRAT, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, El Cerrahisi Rehabilitasyonu Ünitesi, Ankara

Yeşim BAKAR, Prof. Dr.

İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir

Zafer ERDEN, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ortopedik Rehabilitasyon Ünitesi, Ankara